

I P A R

. TT2 . TT3 . KKKX . RECLAIM . 2020 .

The background is a child's painting. It features a central river or stream flowing from the top left towards the bottom right. The water is painted in various shades of blue and green, with visible brushstrokes. On the left bank, there are dark, brownish-green shapes representing trees or rocks. The right bank is a mix of blue and green. In the foreground, there are rolling green hills. The overall style is expressive and colorful, typical of a young child's artwork.

.vissza a jövőbe.

Szilas-zöldfolyam, város és természet egyensúlya a Liva-malomtól a Növényolajgyárig – belső téralakítások

Tájékoztató előadás: 2020. június 11-én 16:30 kor Teama keretében.

Előjelentkezési lap letölthető a honlapról.

További információ:

Terbe Rita – terbe.rita@mail.bme.hu

RE CLAIM TT2

2020 / IPARTANSZÉK / BME

Szilas-zöldfolyam, város és természet egyensúlya a Liva-malomtól a Növényolajgyárig

Tájékoztató előadás: 2020. június 11-én 16:30 kor Teama keretében.

Előjelentkezési lap letölthető a honlapról.

További információ:

Nagy Iván – nagy.ivan@mail.bme.hu

RE CLAIM TT3

2020 / IPARTANSZÉK / BME

Szilas-zöldfolyam, város és természet egyensúlya a Liva-malomtól a Növényolajgyárig

Tájékoztató előadás: 2020. június 11-én 16:30 kor Teama keretében.

Előjelentkezési lap letölthető a honlapról.

További információ:

Szilás Gábor – szilasgbr@gmail.com

RE CLAIM KKX

2020 / IPARTANSZÉK / BME

TT2 BEVEZETŐ

TT2 tárgyunk mottója továbbra is a 'Vedd észre, vedd kézbe, ismerd meg!', azaz a belső terek formálásával valós terek és anyagok kapcsán ismerkedünk meg.

Ideai témánk is kapcsolódik a tanszéki TT tematikába, helyszínünk a rákospalotai Növényolajgyár magára maradt óriási épülete, a benne hagyott különlegesen izgalmas terekkel, gépóriásokkal.

Feladatunk idén az, hogy **ideiglenes, elbontható építményekkel, intallációkkal lakjuk be** a terek egy-egy részét. Tervezzünk hát díszletet!

TT3 - KKK BEVEZETŐ

A TT3 és KKK tárgyak keretein belül a 2020-as év őszének helyszíne Budapest, pontosabban a XV. kerület lesz. A félév a tavaszi TT1-es tárgy kutatási programjának a folytatása is egyben, tovább vizsgáljuk a barnamezős ipari területek, illetve problémás vonalszerű létesítmények építészeti dilemmáit, az újrahaszonítás, átépítés és „gyógyítás” (reclaim) lehetőségeit. A konkrét feladatok különbözőek lesznek az eltérő szituációknak és építési helyeknek megfelelően. Ezek részletes kidolgozása még folyamatban van, de egytől-egyig közepes bonyolultságú, általában **multifunkcionális és mindenképpen öko- és energiatudatos épületekről lesz szó**, amelyek illeszkednek a Szilas-patak rákospalotai, a Liva-malom és Károlyi Sándor út (a volt Növényolajgyár) közötti szakaszának rehabilitációjához. A leendő kerékpárutat kiszolgáló infrastruktúrától az ipar / mezőgazdaság 4.0 körébe tartozó biokertészetig terjed majd a skála, közösségi tér, vagy aquapónia egyaránt szerepel a listán.

ELŐJELENTKEZÉS

A meghirdetett tárgyra a kitöltött előjelentkezési lap elküldésével tudtok jelentkezni. A jelentkezési lapot küldjétek el az adott tantárgy tárgyfelelősenek e-mailen. Az űrlapokat az alábbi linken tölthetitek le:

JELENTKEZÉSI LAPOK

TANTÁRGYFELELŐSÖK

TT2 . TERBE RITA DLA . terbe.rita@mail.bme.hu

TT3 . NAGY IVÁN DLA . nagy.ivan@mail.bme.hu

KKK . SZÚCS GÁBOR DLA . gaborszucs262@gmail.com

TÁJÉKOZTATÁS, KOMMUNIKÁCIÓ:

e-mail és TEAMS - csapatkód: **k8rg9li**

TANSZÉKI WEBOLDAL:

<http://www.ipar.bme.hu/>

. TT3 . KKK .

. SZILAS ZÖLDFOLYAM .

A Szilas-pataknak Budapest létrejöttékor még semmi köze nem volt a városhoz, egy volt a Főváros környéki kisebb vízfolyások közül. Ma már áthalad több kerületen is, de lényegét tekintve egy hosszabb szakaszon Budapest szélét jelöli, határhelyzetben van város és „természet” között. A múlt század ötvenes éveinek elején még nagyjából természetesnek tekinthető vízfolyás volt, évtizedek óta viszont csak egy betoneteknőben csordogáló vízvezető árok. Nincs kizárva, hogy az Ördögárokhoz hasonlóan eltűnik, de elképzelhető ettől eltérő forgatókönyv is, még van arra is lehetőség, hogy a Főváros északkeleti oldalának zöld gyűrűje a patak mentén alakuljon ki Újpest és Rákospalota mentén. A torkolati szakasz pozitív példának tekinthető, különösen a Szilas-park területe, ellenben a vizsgált tervezési helyszínek környezetében felemás helyzet alakult ki.

. patak-mente .
. zöldgyűrű .
. határhelyzet .

A patak határhelyzetéhez izgalmas adalék, hogy katonai térképeken fellelhető, hogy a II. világháború során a patakmente Budapest egyik stratégiai védvonalaként volt Attília III. vonal néven. Erre utalnak a Liva-malomtól nem messze megbúvó bunkerek is.

Budapest, 1964. augusztus 11. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) Budapesti Bizottsága által szervezett építőtábor résztvevői dolgoznak a Szilas patak szabályozási munkálatai során. MTI Fotó; Percze Lajos

Kép forrás:
<https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-aFVSUkdzWTzqWEIGc2MxUDM5bkp1pHcidSRUdGT3ptNHh3YmgxYWtwWTQ>

A volt Növényolajgyár zárványként van jelen a városszerkezetben és itt hosszabb szakaszon a patak is fedett. A barnamezős terület jelenlegi állapota elkésérítő, de a legfontosabb épületek még menthetők, egy fővárosi léptékben is fontos zöld gyűrű létrehozásának pedig „csak” a tulajdonviszonyok jelentik akadályát. Ha a területre nem mennyiségi szempontok szerint beépítendő fejlesztési területre tekintünk, akkor itt valóban megteremthető a fenntartható ökológikus egyensúly.

A problémafelvetés kapcsán a félév során két norvég példát fogunk vizsgálni: Ilabekken folyó / Trondheim, Akerselva / Oslo. Az elsőnek a torkolati része érdekes elsősorban (Iladalen-park és környéke), itt egy ipari terület volt, ahol a folyót újra felszínre hozták. A másik elég különleges, alig 8 km hosszú, de majdnem 150 méteres szintkülönbség van a forrástól lefelé. Szinte végig ipari üzemek vették körül 150 éven keresztül, a 80-as évekig gyakorlatilag egy szennycsatorna volt, akkor kezdték el rendbehozni.

. Ilabekken . Trondheim .
. Akerselva . Oslo .

A legizgalmasabb szakasz a "Vulkan-area" és környéke, ettől északra van az Építészkar épülete (építés: Jarmund / Vignaes), délre pedig a DOGA, mind a kettő gyakorlatilag a vízparton. A Vulkan részben átalakított ipari épületekből, részben új lakóházakból, hotelekből áll, nagyon jó hangulatú hely, a folyó mentén hosszan szuper zöldsáv fut. Ha arra jártok, ne hagyjátok ki!

Horváth Mihály utcai gyárterület, háttérben a Hutter és Lever Rt. Olajgyár (Később Rákospalotai Növényolajgyár) silója. Fortepan, Kép forrás: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Horv%C3%A1th_Mih%C3%A1ly_utcai_gy%C3%A1rter%C3%BClet_h%C3%A1tt%C3%A9rben_a_Hutter_%C3%A9s_Lever_Rt._Olajgy%C3%A1r_\(k%C3%A9s%C5%91bb_R%C3%A1kospalotai_N%C3%B6v%C3%A9nyolajgy%C3%A1r\)_sil%C3%B3ja_Fortepan_94549.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Horv%C3%A1th_Mih%C3%A1ly_utcai_gy%C3%A1rter%C3%BClet_h%C3%A1tt%C3%A9rben_a_Hutter_%C3%A9s_Lever_Rt._Olajgy%C3%A1r_(k%C3%A9s%C5%91bb_R%C3%A1kospalotai_N%C3%B6v%C3%A9nyolajgy%C3%A1r)_sil%C3%B3ja_Fortepan_94549.jpg)

A Liva-malom bő 1 éve újjászületett, a teljes pusztulásból menekült meg. Fontos épített emlék is (XVIII. század második fele), de még fontosabb, ha megvizsgáljuk, hogyan működött fénykorában, és példaként tekintünk arra, ahogyan létezett, szimbiózisban a környezetével együtt. A tulajdonosok maximálisan kiaknázták a lehetőségeket, de nem változtatták meg durván az ökoszisztémát.

. szimbiózis .

. ökoszisztéma .

. város és zöld .

A félév nem a városszerkezet begyógyítására és beépítési lehetőségekre fog koncentrálni, bár ezek is nagyon fontosak, vizsgálatuk elkerülhetetlen és koncepcionális szinten megoldási javaslatok kellene. A középpontban első lépésben a patak és a mellette futó zöldsáv létrehozása áll majd, hogy megteremtjük egy fenntartható fejlődés városnegyed léptékű alapjait. A konkrét tervezési feladatoknak és funkcióknak ehhez kell alkalmazkodniuk, ide kell illeszkedniük.

HASZNOS LINKEK:

<https://www.bpx.hu/ertektar-novenvolajqvar>

<https://www.bpx.hu/szabalyozasi-tervek/uj-keruleti-epitesi-szabalyzat-kesz>

<https://bpx.blog.hu/>

<https://xmedia.hu/mosoporillatu-kertvaros/>

<http://www.in-construction.hu/szilas>

https://bpx.blog.hu/2012/09/26/a_rakospalota_novenvolajqvar_tortenete

<http://www.in-construction.hu/szilas>

Fürdőzők a Liva-malom strandjában (talán az 1930-as években)

Kép forrása:

https://bpx.blog.hu/2013/06/12/liva-malom_rakospalota_vizimalom_liva_izozsef

SZILAS-PARK

NÖVÉNYOLAJGYÁR

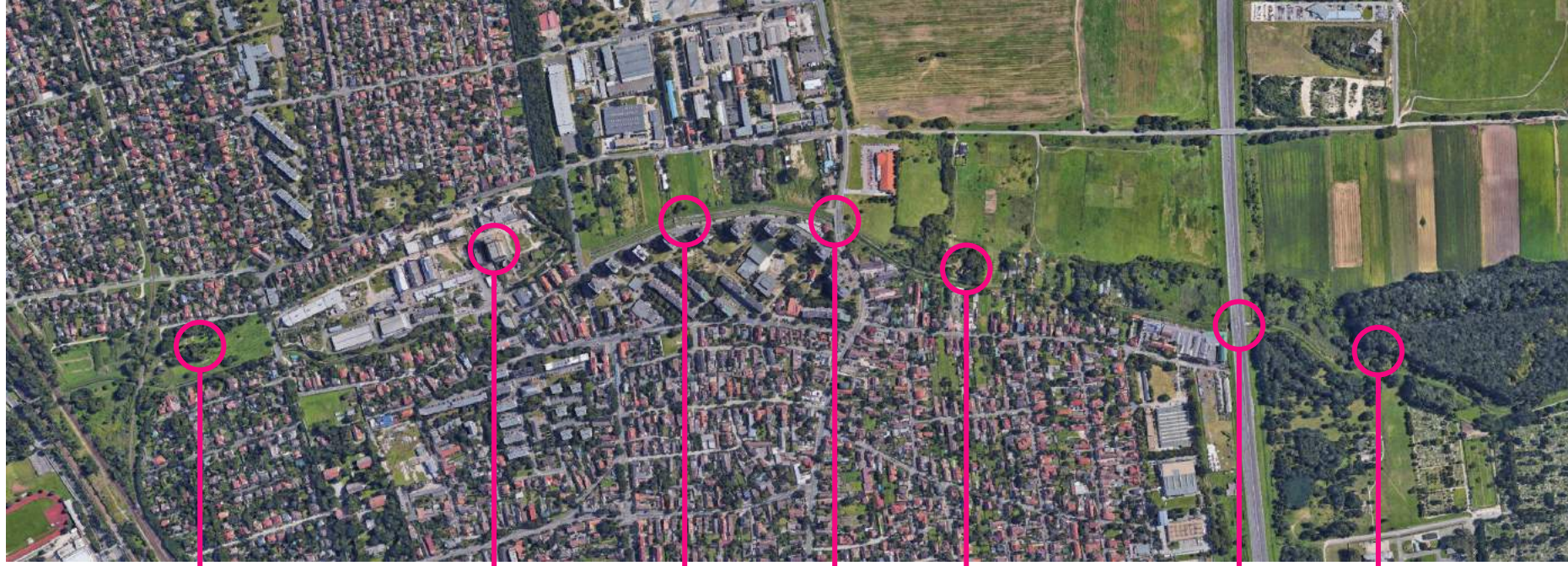
LAKÓTELEPI
PATAKPART

RÉGI FÓTI ÚT

LIVA-MALOM

M3 BEVEZETŐ

NEVESINC-SÓ

. KÉT KERÉKEN .

A malom környéke néhány évvel ezelőtt elkésztető állapotú illegális szeméttlerakó volt, pedig 1995-ben még felújítható állapotban állt. A muemlekem.hu oldalon megtalálható a teljes történet, végig lehet követni a folyamatot, ami viszont nem csak az épület tönkretételéről szól. A II. világháború előtt a tágabb terület virágzó ökoszisztéma volt a Nevesincs (Szilas) -tóval és a forrásokkal egységben, a malommal együtt halgazdaság és strand is működött itt. Ezt a komplex rendszert M3-as autópálya építése kettévágta, de addigra a malom berendezését már rég államosították. Szerencsére a tavacsának saját vízutánpótlása van, így még ma is létezik.

. kerékpárút .

. kirándulólhely .

. halgazdaság .

. gasztronómia .

A Szilas-patak menti kerékpárút tervei évek óta készen állnak, sajnos a megvalósítás lassan halad, pedig Kerepestől a torkolatig ideális egész napos családi kirándulólhely lenne. Ha csak a Rákospalota és a Duna közötti szakaszt vizsgáljuk, akkor a Városligetet messze felülmúló méretű zöldterületről lenne szó, ha a park sávja folyamatos lehetne.

A malom egyébként védett épületét megmentették a teljes pusztulástól, tőle északra komolyabb (távlatilag 1000 lakás) fejlesztések várhatóak. A várható kerékpáros forgalom és az új lakosság kiszolgálása egyaránt lehetőséget jelent egy új kezdetre. Rendezvénytér, étterem, korszerű halgazdaság, vagy valami más? Válaszra váró kérdések.

. BIO PANELPART .

A vizsgált terület középső szakaszán a patak a Kossuth utcai lakótelep mellett fut. A patakpart kiváló kikapcsolódási lehetőséget nyújthatna az itt lakóknak, azonban jelenleg nem túl hívogató a betonvályúba szorított meder, és azt teljesen le is választja a főként parkolásra szolgáló Csobogó utca. A part két oldala mintha két különböző világ lenne. A magas, 10 szintes tömbökkel átellenben rétek és konyhakertek váltják a látványt. A panel és a kertek helyszíni feszültsége ennek a szakasznak a témája, feltételezve, hogy ez valójában nem konfliktus hanem inkább egy remek téri lehetőség.

. aquapónia .

. biokertészet .

. közösségi kert .

. cycle-in piac .

A patakpart ezen a szakaszon zöldterületnek van kiszabályozva, vagyis minden adott a változáshoz. A megmaradó beépíthető sávban az önkormányzat óvodát, bölcsődét és orvosi rendelőt szeretne, de nem kizárt progresszívebb programjavaslat sem: aquapónia, a biokertészet, cycle-in piac és társai (ipar és mezőgazdaság 4.0).

Érdekes plusz infó az egész területre vonatkozóan, hogy a távlatban kijönne ideig a 12-es villamos, ami ráhordana az M3-as metró egyik tervezett és, remélhetőleg belátható időn belül megvalósuló állomására (Újpest- Rákospalota vasútállomás)

. LAKÓGYÁR .

A teljes gyárterület gyakorlatilag a kezdetektől fogva zárványként áll a városszövetben. A funkcióvesztéssel ugyanakkor ez a több száz méter hosszú zárás teljesen indokolatlanná vált. Ennek feloldására a patakat a felszínre kell hozni és a szétszakadt városszövetet, utcahálózatot helyre kell állítani. De ennél több kell!

A gyárterület esetében a közeljövőben várható, hogy egy kézbe kerül az egész, itt is legalább 1000 lakásos fejlesztés szerepel a tervekben. A helyi civilek és a főépítész több épületet is szeretne megtartani és hasznosítani, de komolyabb ráhatásuk nem biztos, hogy lesz az épületek sorsára. Ami pozitív: a patak felszínre hozása a hozzátartozó zöldsával mindenkinek érdeke, ezt remélhetőleg a leendő fejlesztők is felismerik.

. patak felszínre hozása .

. lakópark és még több .

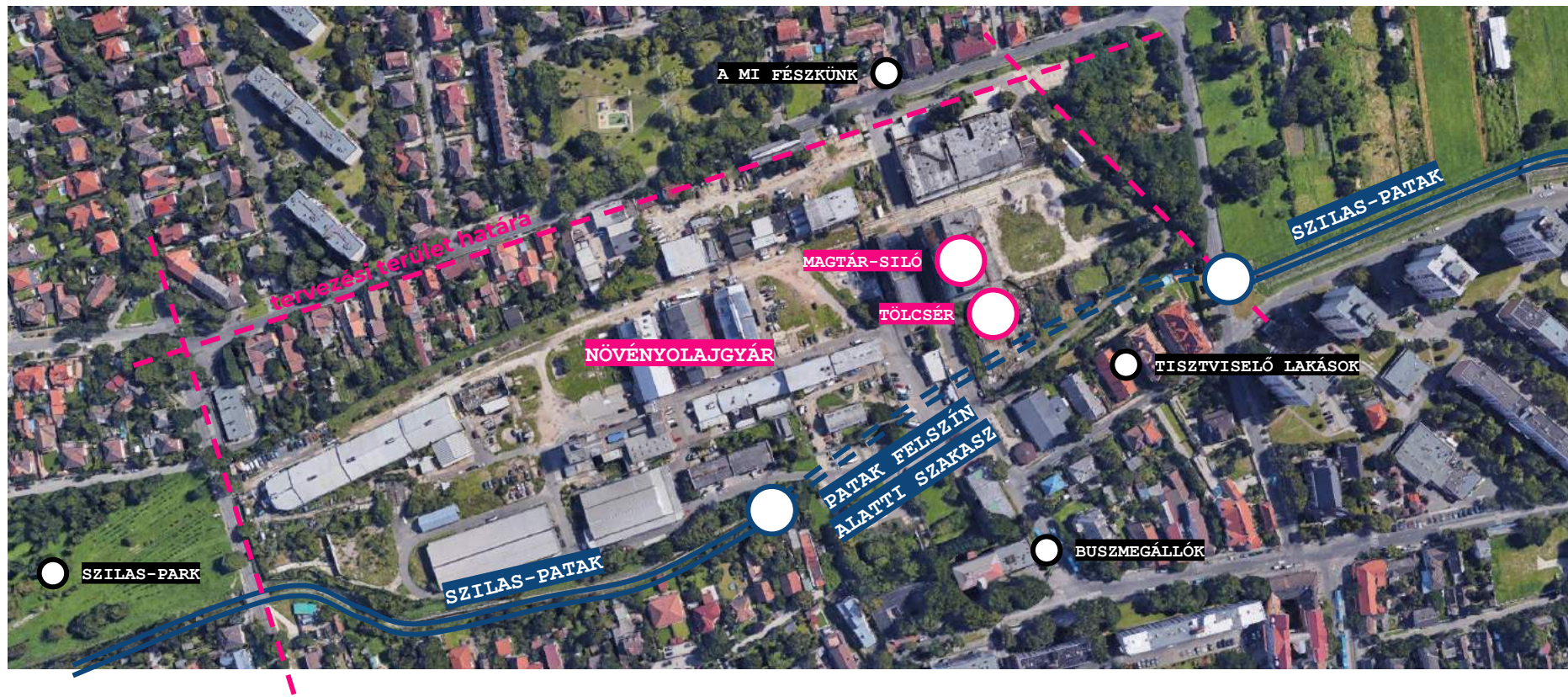
. megtartani vagy bontani .

. fejlesztési elképzelések kiegészítése .

Ez a kb. 70 000 m2 lakás önmagában nem probléma, kérdés hogyan történik mindez, mit látnak majd a nappaliból és milyen épületek szolgálják majd ki ezt a kb. 3-4000 új beköltözőt. A terület pártolja a lakásépítést, mert csökken a népesség, pedig sok szempontból jobb az adottságok, mint sok agglomerációs településen.

A siló fantasztikus építmény, mellesleg a legfelső szintekről egész Budapest látszik. De azt is tudni kell, hogy a megtartás ezer és egy okból nehezen tehető rentábilissá. Van rá ötleted?

. TT2 .

. NÖVÉNYOLAJGYÁR .

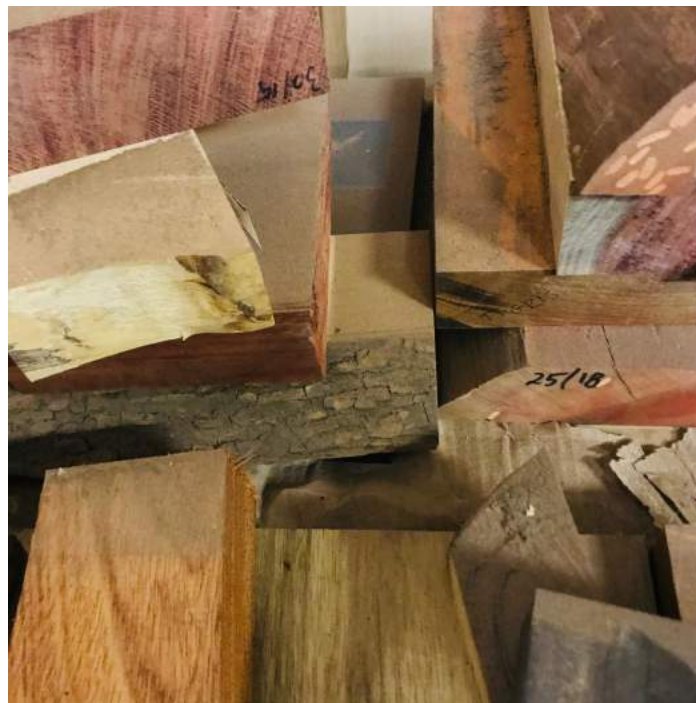
A FÉLÉV KONCEPCIÓJA

Vedd észre, vedd kézbe, ismerd meg! mottójú TT2-es tantárgyunk fő célja, hogy a belső terek formálásával valós terek és anyagok kapcsán ismerkedjünk meg. Félévünk során belsőépítészeti tervezésre koncentráló építészirodába látogatunk. Épületbejárásunkon egy, az elmúlt években elkészült épület belső tereinek kialakítását nézzünk meg. Anyag- és tervbemutatókon egy-egy felületi kialakítás lehetséges módjairól, előnyeiről-hátrányairól beszélgetünk.

Külön hangsúlyt fektetünk a fény szerepére, amelynek kapcsán a fénytervezés szakterületébe nyerünk bepillantást. Műhelylátogatásaink során bútorasztalos műhelyt, egyedi bútor- és burkolatgyártó cégeket látogatunk meg. Célunk mindezekkel, hogy belső téri környezetünket vegyük észre, vegyük kézbe és ismerjük meg, hogy tervezési feladataink során valós anyagismeretre támaszkodhassunk.

Idei témánk is kapcsolódik a tanszéki TT tematikába, helyszínünk a rákospalotai Növényolajgyár magára maradt óriási épülete, a benne hagyott különlegesen izgalmas terekkel, gépóriásokkal.

Feladatunk idén az, hogy **ideiglenes, elbontható építményekkel, intallációkkal lakjuk be** a terek egy-egy részét. Tervezzünk hát díszletet!

GYÁRTÖRTÉNET

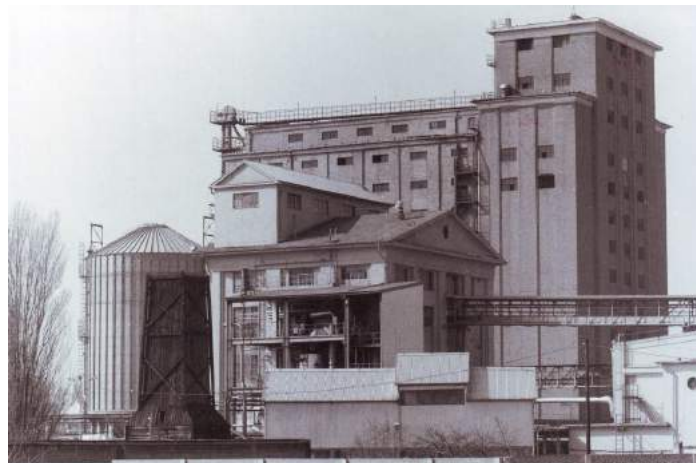
A növényolajgyár területe a hazai posztógyártásban kapott kiemelt szerepet, amikor Kanitz Joachim saját költségén Palotán kallómalmot és köré posztógyárat építtetett, ezáltal már a teljes munkafolyamat egy helyen koncentrált. A katonai posztógyártás megszűnése után Kanitz csődbe jutott. Az új tulajdonos Mauthner Ádám volt, s a posztógyártásról a pamutfonal-gyártásra állt át.

1840-ben nagy váltás következett be, amikor növényolajat kezdtek el gyártani az üzemben. Majd az újabb tulajdonosváltással repceolajat, gépszírt készítettek, illóolajat finomítottak. A gyár fokozatosan terjeszkedett. 1910-ben két hektár területen, hat épülettel 100 lóerős gőzgépekkel működtek, 100 szakmunkást foglalkoztatva. Az itteni termékekkel külföldön is megjelentek. 1932-ben tovább bővítették az épületállományt, 1942-ben margaringyár is létesült. Itt vezették be hazánkban először a szappanalapú mosóporok gyártását.

1946-ban fejeződött be a 13 emeletes, cellás rendszerű olajmag-tároló siló, 500 vagon befogadóképességgel(!). Ezt követően gyártottak itt margarint, keményítőt, gyertya alapanyagot, mosóport, étolajat. 1948-ban az üzemet államosították, 1958-tól újabb termékeket vezettek be: Líga margarin, Lucullus étolaj... 1992 után sorozatos tulajdonosváltás következett, míg végül 2006-ban külföldre vitték a gyártást, így az üzemet bezárták.

A növényolajgyár ma Rákospalota városképének meghatározó, helyi védettséggel rendelkező épülete, amely építészeti és ipartörténeti értékekkel rendelkezik.

FORRÁS: Értéktár - Rákospalotai Növényolajgyár - <https://www.bpxv.hu/ertektar-novenyolajgyar/>
HASZNOS LINKEK:
https://bpxv.blog.hu/2012/09/26/a_rakospalotai_novenyolajgyar_tortenete
<https://xvmedia.hu/mosoporillatu-kertvaros/>
<http://www.in-construction.hu/szilas>

Az épület ma üresen áll. A siló mellett 13 szinten sorakoznak az üres terek, amelyek szintenként más-más belvilágot rejtenek. Már a legalsó szinten az érkezésnél, a gyártásból adódó óriási vasbeton tölcserék lógnak be fentről. A felsőbb szinteken, szintenként eltérő színes, acél gépszörnyek vagy pillérvázak fehér terek láthatók.

TT2 tárgyunk keretén belül elsődleges akcióterületek az épület belső terei, de választható a ma csonkán álló, beton silótömeg is (lásd a következő képeken).

Célunk az épület egy - egy terének felélesztése.

. térbe-költözés .

. kevés szó-keves eszköz .

. felélesztés .

. ideiglenes beavatkozás .

Az épület bejárást nehezítik a földémben lévő, nem lehatárolt áttörések, amelyekre helyszíni szemle során fokozottan kell ügyelnünk.

DÍSZLET

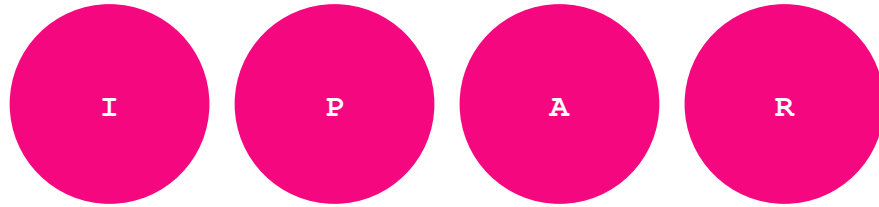
Málnai Béla építész politikai okokból mellőzötté vált, s bár pályája delén járt, építész munkát nem kaphatott. Ekkor kezdett el a Vígszínházban díszlettervezéssel foglalkozni. Ez a váltás azonban olyan jól sikerült, hogy a színikritika hangosan ünnepelte polgári eleganciájú, festői, monumentális tereit. A színházi díszlet ekkor nem a mai értelemben vett önálló vizuális elem, hanem élethűen kialakított enteriőr, ahol a hangulat fontosabb volt, mint a korhűség, s példaként szolgált a jómódú polgári közönség számára saját otthonuk kialakításához.

Málnai munkásságában nyomon követhető, hogy az alkotó tett hogyan tud épületekben, belső terekben, utcai installációkban, díszletekben egyaránt megjelenni, úgy hogy azok ne álcává, hanem valóságos térré, élménnyé váljanak, még ha alkalmi megjelenésről is van szó.

(FORRÁS: Somogyi Krisztina: Kényszerű kitérő, zajos vastags - Málnai Béla díszletei, www.epiteszforum.hu, 2020.04.02.)

Málnai Béla építész: Pillangókisasszony díszletterve, 1918

.future.